

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XIV. — Izdan in razposlan dne 16. marcija 1879.

35.

Začasni ukaz ministerstva za poljedelstvo po domembi z ministerstvom za bogočastje in uk od 28. februvarja 1879,

o preizkušnjah za sposobnost, biti učitelj kmetijstva na šolah poljedelstva in srednjih kmetijskih šolah, dalje biti učitelj gozdarski na šolah gozdarstva in na srednjih gozdarskih šolah.

A. Pravila za preizkušnje.

Da bi se takim, ki bi radi postali učitelji kmetijstva na poljedelstvenih šolah in srednjih kmetijskih šolah, in pa učitelji gozdarski na šolah gozdarstva in srednjih gozdarskih šolah, dala prilika, izkazati svojo učiteljsko sposobnost, bode na Dunaji komisija v to postavljena imela preizkušnje po naslednjih določilih ter izdajala svedočbe sposobnosti.

Določila o učiteljskih preizkušnjah za posebne (specijalne) šole posameznih kmetijskih predelov bodo se po potrebi ustanavljala v dodatkih k pričujočemu ukazu.

§. 1. Ministerstvo poljedelstva določa dogovorno z ministerstvom bogočastja in uka za vsako leto posebej ude tej komisiji izmed profesorjev in drugih strokovnjakov.

Ena in ista oseba sme se od leta do leta vnovič postavljati za takega uda. Takisto se določuje tudi o prvosedstvu pri preizkušnjah.

§. 2. Kandidat, ki želi biti pripuščen k preizkušnji, naj o začetku šolskega semestra podá prošnjo na ministerstvo poljedelstva ter priloži ji pismen razklad svojega dozdanjega življenja, v katerem naj zlasti opiše, kako se je omikaval in s katerimi uki se je pretežno bavil.

Prošnji je prilagati naslednje izkaze:

- a) Gledé preizkušenj sposobnosti za šole poljedelstva in gozdarstva ali gozdorejstva:

Izkaz, da je prositelj dovršil najmanj in to sè svedočbo najmanj prvega razreda nižjo gimnazijo, nižjo realko ali realno gimnazijo, potem eno srednjo kmetijsko, oziroma gozdarsko šolo, katero je c. kr. poljedelsko ministerstvo priznalo za tako, ali da se je šest semestrov najmanj kot preizreden poslušatelj na c. kr. visoki šoli Dunajski za zemljedelstvo učil dotičnih podlogo dajóčih in glavnih strok, dalje v vsakem slučaju, da se je dve leti najmanj djanjsko vadil kmetijstva, oziroma gozdarstva.

- b) Gledé preizkušenj sposobnosti za srednje kmetijske in gozdarske šole:

Izkaz, da je kandidat opravil preizkušnjo zrelosti na višji gimnaziji ali višji realki, da je prebil šest semestrov kot reden poslušatelj na c. kr. Dunajski visoki šoli zemljedelstva ter poslušal najmanj tiste stroke, ki so propisane za pripuščanje k preizkušnji za diplom.

Ali in pod katerimi uveti se v takih slučajih, ko bi kandidat bil vse to triletje ali nekaj prebil na kaki drugi strokovni šoli, ta uk sme vračuniti za pripust k tej preizkušnji, o tem določa ministerstvo za vsak slučaj posebej.

Vsakakor bode kandidat moral tudi izkazati, da se je seznanil z kmetijstvom, oziroma gozdarstvom, najmanj dve leti djansko vadeč se ga.

O pripuščenji k preizkušnji odločuje v prvi vrsti komisije prvosednik, kateremu ministerstvo poljedelstva prošnje vroča.

Kadar je dvomno, so li podani izkazi veljavni ali pa, smejo li se komu vračunjati izkazana leta učenja ali djanske vadbe, tedaj se je obrniti na ministerstvo, da ono določi stvar.

§. 3. Predmetov preizkušnji pri kandidatih za kmetijska učiteljska mesta, pri šolah za poljedelstvo je vsesкупni nauk kmetijstva (kmetijskega gospodarstva) v tem obsegu in tej intenzivnosti, kakor se ta predmet na srednjih kmetijskih šolah redoma obdeluje, torej tudi znanje tal, splošna in posebna reja rastlinka, splošna in posebna reja živalska (obe stroki na temelji fizijologije), nauk o kmetovanji in taksaciji, pri čemer bode povsod treba izkazati, da kdo ume nauk uporabljati na praktične slučaje.

Kandidatom za učiteljska mesta kmetijskih predmetov na srednjih kmetijskih šolah na izbor so naslednje 4 skupine predmetov.

1. Nauk o podnebji, znanje tal na geognozijski podlogi, poljedelska kemija, kmetijsko-kemijska tehnologija, ali

2. rastlinska fizijologija, poljedelska kemija, nauk o zarezanji rastlin, nauk o kmetijskem orodji in kmetijskih strojih ali mašinah.

Na mesto kmetijske kemije lahko pride kmetijsko-kemijska tehnologija, ali

3. živalska fizijologija, poljedelska kemija, nauk o zareji živali, nauk o zdravji domačih živali; — ali

4. nauk o kmetovanji ali gospodarjenji z narodno-gospodarsko obrazložbo, kmetijsko knjigovodstvo, nauk o zarezanji bodi rastlinstva bodi živali.

Pri kandidatih gozdarskih učiteljskih mest v šolah gozdorejstva je predmet preizkušnji vsesкупni nauk o gozdarstvu (gozdarskem gospodarstvu), kakor se na srednjih gozdarskih šolah redoma obdeluje, torej tudi znanje tal in nauk o podnebji, gozdna botanika, gozdorejstvo, uživanje gozdov in obrana gozdov, potem nauk o gozdarjenji ali gospodarjenji gozdnem, pri čemer bode povsod treba dokazati, da kdo ume nauk uporabljati na praktične slučaje.

Kandidatom za učiteljska mesta gozdarskih predmetov na srednjih gozdarskih šolah na izbor so nasledne skupine predmetov:

1. Nauk o podnebji, znanje tal na geognostijski podlogi, kmetijska in gozdarska kemija, dalje ali gozdna botanika ali pa rastlinska fizijologija, ali
2. gozdna botanika ali pa rastlinska fizijologija, po tem gozdorejstvo, užitek gozdov, obrana gozdov ali
3. praktična geometrija ali lesomerstvo, uredba gozdovnih prihodkov, račun vrednosti gozdov; poslednja na podlogi narodnega gospodarstva in gozdne statike.

Kot mera, koliko naj se pri preizkušnji zahteva od kandidatov za srednje šole, velja tista razsežnost in intenzivnost, kakor se dotični predmeti na visoki šoli zemljedelstva za nje poslušatelje v okvirju učnega črteža, ki ga je profesorski zbor (kolegij) priporočil jim, po vsakokratnem stanju in zahtevu znanstva obdelujejo; vrh tega je pri vseh predmetih v preizkušnjo privzemati uporabo teoretičnih znanosti na praktiko s posebnim odnošajem na posameznih kandidatih praktično vadbo (§. 2) kakor tudi didaktično stran.

§. 4. Preizkušnje so nekaj pismene, nekaj ustne; pismene se delé na domača dela in na dela pod zaporom.

Domača dela zahtevajo se samo od kandidatov za srednja učilišča ter se izpuščajo pri kandidatih za poljedelstvo ali gozdorejstvo.

§. 5. V šestih tednih po podani prošnji dobode kandidat neko strokovno nalogo, da jo domá izdelata, ter jo mora v šestih do osmih tednih dovršiti. V slučajih posebnega ozira vrednih sme komisija ta rok podaljšati, vendar ne čez štiri mesece. Ako tudi v podaljšanem roku ni bilo moči dokončati dela zarad izgovornih ovir, naj kandidat poprosi za novo nalogo. Ako tega ne stori, izbrišejo ga iz imenika.

Oddajaje dodelano nalogo naj kandidat v spisku vestno pové, katerih pomagal se je, izdelujoč jo, držal.

Ako kandidat z razložbo svojega dozdanjega življenja izroči kako svoje uže tiskano delo, prepušča se dotičnemu za preizkušnjo odbranemu profesorju strokovnjaku dogovorno s tistim, kateri bode prvosestvoval, presoja o tem, more li ta tiskovina veljati namesto naloge domá izdelovane.

Prvosednik izroča došle domače izdelke najpred tistim komisijskim udom, ki so zvani v zastop dotičnih strok, da jih pregledajo in svojo sodbo pismeno prilože, s katero vred se v preizkušnjo namenjeni izdelek priobči tudi ostalim k preizkušnji privzetim strokovnjakom. Obrazloženi sodbi strokovnega ekzaminatorja priložiti je vsegdar določen násvet, je li kandidatu dopustiti ali ne, da preizkušnjo nadaljuje. V poslednjem teh dveh slučajev zavrne se kandidat na neki določeni čas; v prvem slučajju dobode ekzaminand pismeno dovolbo, storiti

delo pod zaporom in ustno preizkušnjo, ki bivata obe v kar je moč kratkih presledkih proti koncu semestra.

§. 6. Delo pod zaporom naj dokaže, koliko ima kandidat v okrogu svojih studij gotovega znanja, tudi če mu se vzame vsako pomagalo. Tvarina dvema izdelkoma, ki ju je o dveh različnih dnevih vsakega v osmih urah največ pod neprestanim nadzorom dovršiti, izbira se takó, da ena veljá edino strokovnemu področju, a druga istemu z ozirom na didaktiko in metodiko.

Za presojevanje dela pod zaporom veljajo ista določila, kakor gledé dela domá izdelovanega (§. 5).

§. 7. Ustna preizkušnja naj najpred v tistih predmetih, na katere sezajo pismeni izdelki, izhod poprejšnjih pismenih preizkušenj, kjer bi treba bilo, dopolni, a vsekakor naj se raztegne na več glavnih oddelkov vsega dotičnega strokovnega področja ter naj vrh tega še pokaže, koliko ima kandidat didaktične spretnosti. Pri njej morata razen prvosednika in profesorja preizkuševalca ves čas najmanj še dva druga komisijska uda pričujoča biti.

§. 8. Preizkušnja se sklepa z izustno učbo kake pol ure trpečo o predmetu, ki se kandidatu nekaj dni poprej na znanje dá, ter je v tej učbi pri tistih predmetih, katerih svojstvo zahteva večkratnega kazanja ali pa črtanja na tablo, tudi na to stran preizkusiti sposobnost kandidatovo.

§. 9. Po dokončani učbi določajo o uspehu zbrani v to pozvani udje po večini glasov; pri enakem razhodu glasov obveljá tist predlog, za katerega se prvosednik potegne.

§. 10. O nedovoljnem uspehu moči je preizkušnjo sposobnosti ponoviti, vendar se ponova dopušča samo enkrat. Rok se ji ustanoví v vsakem slučaju posebej.

§. 11. Pri dovoljnem uspehu preizkuševanec dobode svedočbo, v katerem se po kratki značaj dajoči razložbi dozdanjega izobraževanja in podatkov preizkušnje v vseh nje stadijih izraža njegova sposobnost za dotično učiteljstvo z oznako „sposoben“, „prav dobro sposoben“ ali „izvrstno sposoben“.

§. 12. Taksa za preizkušnjo sposobnosti postavljena je na deset goldinarjev av. v. ter se mora o ponovi preizkušnje vnovič opraviti. To takso je priložiti prošnji za pripuščenje k preizkušnji. A povračuje se samo tedaj, ako kandidat odstopi še predno je dobil nalogi za delo domá.

§. 13. Ali in v koliko svedočba o opravljeni preizkušnji za sposobnost daje pravico do kake službe, to je zavisno zgolj od kakih zaukazil tistih oblastev ali korporacij, katerim podstojé šole za poljedelstvo in gozdorejstvo ali pa srednje kmetijske ali gozdarske šole.

§. 14. Določila začasnega ukaza poljedelskega ministerstva od 2. julija 1875 (Drž. zak. št. 99), katera niso v soglasji s tem ukazom, izgubé po njem svojo moč.

B. Prehodna določila.

Kmetijski strokovni učitelji, ki so dobili službo še pred letom 1875, in gozdarski strokovni učitelji, kateri so jo dobili pred 1878, smejo se, ako so posej

nepretrgoma delovali v dotičnih strokah, še v zimskem semestru 1880—81 zadnji čas k preizkušnjam sposobnosti pod naslednjimi olajšujočimi uveti pripuščati:

1. Prositelji naj pri ministerstvu poljedelstva s svojo prošnjo za pripuščenje vred vpoleže: kratko razložbo o teku njihovega dozdanjega življenja, zlasti o svojih kjer si bodi dovršenih studijih, s priloženimi svedočbami o le-teh, po tem o svoji kmetijski ali gozdarski praktiki, naposled o svojem učiteljevanji s priložo službodajnega dekreta in svedočbo dotičnega vrhovnega šolskega načelstva, ki ni izdana prej nego štiri tedne pred podano prošnjo za pripuščenje.

2. Pri preizkušnji za srednja kmetijska ali gozdarska učiteljstva na voljo je kandidatu, dati se preizkušavati tudi samo iz dveh v §. 3 zgornjih pravil za preizkušnjo povedanih predmetov in v katerikoli poljubni kombinaciji, ako je on ta predmeta po svedočbi o svojem učiteljevanji pravilno na takih učiliščih učil.

3. V ostalem vrši se obojna preizkušnja po določilu ravno omenjenih pravil, še samo s to nadaljšnjo polakšico, da se učba za pokušnjo izpusti.

4. Svedočba izdaje se na posebnem formularji, na katerem je opomnjeno, da je preizkušnja opravljena s polakšicami prehodnih določil; ista imenuje posebnej predmete, katere je preizkušnja obsezala, ter ima v ugodnem slučaju samo klasifikacijo „sposoben“ brez druge postopnosti ali gradacije. V neugodnem slučaju ne izdaje se nikaka svedočba.

Mannsfeld s. r.

36.

Začasni ukaz ministerstva za poljedelstvo po domembu z ministerstvom za bogočastje in uk od 28. februarja 1879,

o preizkušnjah za sposobnost, biti učitelj ovočarstva (sadjorejstva) in vinstva in pa kletarstva na šolah ovočarstva in vinstva ali takih šolah poljedelstva, ki za ta predmet postavljajo posebne učitelje.

§. 1. V §. 1 ukaza od 28. februarja 1879 (Drž. zak. št. 35, o preizkušnjah za sposobnost biti učitelj kmetijstva na šolah poljedelstva in srednjih kmetijskih šolah, dalje biti učitelj gozdarski na šolah gozdarstva in na srednjih gozdarskih šolah) omenjena komisija postavlja se tudi za preizkušnje sposobnosti za vse gori imenovane posebne stroke, s tistimi premenami, ki jih nanaša svojstvo predmeta, in s to določbo, da je privzemati po enega ali po več strokovnjakov ovočarstva in vinodelstva ali vinstva.

§. 2. Da bode pripuščen k tej preizkušnji, mora kandidat prošnji na poljedelsko ministerstvo podati priložiti izkaze:

- a) da je najmanj nižjo gimnazijo, nižjo realko ali realno gimnazijo sè svedočbo prvega razreda in ne nižjo, po tem enologočino in pomologično učilišče v Klosterneuburgu, ali kako srednje kmetijsko učilišče, ki ga je poljedelsko ministerstvo za tako priznalo, najmanj z enakšnim uspehom dovršil in v dru-

- gem teh dveh slučajev vrh tega najmanj en enoleten tečaj (kurs) ali pa posebne učbe o enologiji in pomologiji na imenovanem učilišči poslušal; —
- b) da se je seznanil s praktiko ovočarstva in vinstva in pa kletarstva, najmanj dve leti v njih vadeč se.

§. 3. Preizkušnja sploh teče tako kakor je za kandidate učiteljskih mest na šolah poljedelstva v §§. 5 do 8 gori v misel vzetega ukaza pisano; po le-tem zahteva se preizkušnja pod klavzuro ali zaporom, ustna preizkušnja in učba na pokus.

Preizkušnja pod zaporom naj obseza nauk o splošnem rastlinorejstvu, po tem o ovočarstvu in vinstvu in o kletarstvu, povsod s primerno obrazložbo iz naukov kemije in fizijologije, in ustna preizkušnja naj poleg teh predmetov privzema še tudi knjigovodstvo.

§. 4. Za določevanje komisije o uspehu preizkušnje in o nje ponovi, ako bi je treba bilo, dalje za izdajanje svedočeb in za takso kakor tudi pravne posledice, ki jih ima preizkušnja, veljajo določila §§^{fov} 9, 10, 11, 12, 13 od kraja v misel vzetega tukajšnjega ukaza.

§. 5. Tudi prehodna določila gori v misel vzetega ukaza je zmislooma do zimskega semestra 1880—81 uporabljati na take učitelje ovočarstva in vinstva in pa kletarstva, ki so pred 1878 kot taki službo dobili ter poslej v teh strokah nepretrgoma delovali.

§. 6. Določila tukajšnjega ukaza od 9. julija 1877 (Drž. zak. št. 63), ki niso soglasna s pričujočim ukazom, izgube po njem svojo moč.

Mannsfeld s. r.

37.

Razglas finančnega ministerstva od 10. marcija 1879,

da se je oblast zacolovanja c. kr. mali colniji II. razreda Nieder-Einsiedlski v Sebnici na Saskem raztegnila.

C. kr. mala colnija Nieder-Einsiedlska II. razreda v Sebnici na Saskem je prejela oblasti malih colnij I. razreda ter je v tej razširjeni oblastnosti dne 1. marcija 1879 delati začela.

Pretis s. r.

38.

Ukaz ministerstva za trgovino od 12. marcija 1879,

o razglašnji refakcij in drugih ugodnosti pri blagu po železnicah voženem.

V zvršbo člena 15 trgovinske pogodbe med Avstro-Ogerskim in nemškim cesarstvom od 16. decembra 1878 (Drž. zak. od l. 1879, št. 1) in na podlogi §§^{fov} 4, 7, 66 in 77 reda o vožnji po železnicah od 16. novembra 1851 (Drž. zak. od l. 1852, št. 1) izdajó se naslednja ukazíla:

§. 1.

Počenši od 1. aprila 1879 ne smejo uprave železnic, ki leže na ozemlju kraljevin in dežel, zastopanih v državnem zboru, ni v notranjem ni mednarodnem prehodu blaga brez poprejšnjega razglasa vvesti (vpeljati) nikakih tarifnih znižeb v podobi povračil (rabatov, refakcij it.).

Razglašujejo naj se take znižbe s tem, da se razznanijo po periodičnem listu, katerega trgovinsko ministerstvo določi.

Stoprv (še le) tretji dan po dnevi lista, ki je dotični oglas prinesel, smejo v njem obsežene ugodnosti priti v uporabo. Prepovedano je te ugodnosti uporabljati na take poslatve, ki so se na vožnjo oddale pred iztečajem tega roka.

§. 2.

Oglas, omenjen v §. 1, mora obsezati naznambo:

1. Za katere reči se podeljuje ta ugodnost;
2. katere tozemske in vnanje prejemne in oddajne postaje so pri tem vdeležene, po okolnostih z napotilom, v katero mer naj se kaj pošilja;
3. katerih tarif se to tiče;
4. v čem je ugodnost, in to, če se kaj v ceni popušča, po cifri, koliko iznaša skupna cena in koliko se je popušča;
5. doklej veljá ugodnost;
6. kateri so pesebni uveti, ako bi jih bilo; in povedati
7. firmo železnocestnega podjetja, oziroma vseh vdeleženih tozemskih ali domačih in skupnih (t. j. avstrijskih in ogerskih) železnocestnih podjetij, v imenu katerih se stvar razglašuje.

§. 3.

Pred 1. dnem aprila 1879 dodeljene in ta dan še veljavne ugodnosti vsakovrstne, tako v domačem kakor mednarodnem prevažanju blaga naj vsaka uprava železnic, kar jih leži na ozemlju dežel zastopanih v državnem zboru, tako za svoje kakor za tuje po njej upravljane proge povzame v en ali v več spiskov z naznambami, ki jih veleva §. 2.

Spiski taki ali razkazi, ki se tičejo občenja z nemškim cesarstvom, naj se zadnji čas do 30. dne aprila 1879 pošljejo na c. kr. glavno nadzorstvo avstrijskih železnic, katero naj jih bržko se vzmore, razglasi po listu, omenjenem v §. 1.

Ostali spiski naj se zadnji čas do 15. maja 1879 podado imenovanemu oblastvu, pri katerem naj se razpologé, da jih vsakdo lahko pregleda.

§. 4.

Ugodnosti enemu pošiljavcu pod nekimi uveti dodeljene naj se dodeljujejo vsakemu pošiljavcu, kateri se enakim uvetom podvrže, ako se oglasi za to.

Za takega drugega ali nadaljšnjega pošiljavca veljá ugodnost ne samo od tistega dne, katerega se je oglasil za-njo, temuč tudi nazaj za vse takšne poslatve, katere je on v dobi prvemu pogodovancu dodeljeni na vožnjo oddal, z edinem

tem utesnilom, da more nazaj veljati samo do dne, katerega se je pričujoči ukaz razglasil.

Pritožbe o ne primernem izpolnjevanji teh propisov treba je, kolikor se tičejo djanj ali opuščenj železnocestnih osrednjih upravstev, podajati na c. kr. glavno nadzorstvo avstrijskih železnic.

To oblastvo naj razloča na prvi stopinji, ní li kak poseben uvet (§. 2, točka 6), postavljen morebiti gledé množine, kolikor je bodi najmanj, ali na kako drugo stran, šteti za osebno ugodnost, katera nima pravne moči.

§. 5.

Določila tega ukaza ne veljajo za tiste ugodnosti, ki so dodeljene za javne ali dobrodelne namene ali svrhe.

Kralj. ogerski minister občíl, s katerim je bilo pomenkovanje o tem, izdaje pod enim enako ukazilo za železnice dežel ogerske krone.

Chlumecky s. r.